

Г. М. КОПТЕВА

КАДРОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ, СКЛАДОВІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Рушійною силою створення, функціонування та розвитку підприємства є діяльність людей, що пов'язана з інтересами, міра узгодження яких формує певний рівень економічної безпеки. Персонал підприємства впливає на всі сфери його життєдіяльності, в тому числі й на економічну безпеку. Це пов'язано з тим, що основні ризики підприємства, найчастіше, генеруються її власними кадрами. Крім того, інтереси та очікування різних стейкхолдерів мають різний вектор спрямування, неврахування яких може призвести до порушення партнерських відносин, конфліктів, ділової репутації тощо. Питання взаємодії підприємства із персоналом пов'язані як з можливістю розвитку бізнесу за умови гармонізації їх інтересів, так і з можливістю виникнення ризиків, небезпек та загроз в умовах наявності конфлікту інтересів. Отже, виникає необхідність у забезпеченні економічної безпеки підприємства в сучасних умовах складного середовища, що і обумовило актуальність проведення дослідження за зазначеним напрямком. Метою статті є дослідження суті, змісту та основних складових кадрової безпеки підприємства, а також визначення рекомендацій щодо її забезпечення. У статті досліджено сутність поняття «кадрова безпека підприємства», виділені основні підходи науковців до її розуміння. Проведений аналіз підходів дає можливість дійти висновку, що кадрова безпека розглядається з позицій системного, процесного, ресурсного і функціонального підходів. Запропоноване авторське визначення поняття «кадрова безпека». За результатами проведеного дослідження визначено, що більшість вітчизняних та зарубіжних авторів до основних складових кадрової безпеки відносять фізичну і психологічну безпеку, а також безпеку здоров'я, фінансову, інтелектуальну і кар'єрну. Інші складові кадрової безпеки є менш популярними серед науковців і вивчаються переважно в контексті більш вузьких досліджень. Наведена загальна характеристика відповідальних стейкхолдерів (власників і персонал підприємства), їх інтереси і очікування, а також характер їх впливу на діяльність підприємства з позиції безпеки. Отже, необхідно максимально використати потенційні можливості конструктивного впливу відповідальних стейкхолдерів і нівелювати деструктивний вплив.

Ключові слова: кадрова безпека, персонал, управління персоналом, складові кадрової безпеки, відповідальні стейкхолдери.

Г. Н. КОПТЕВА

КАДРОВА БЕЗОПАСНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: СУЩНОСТЬ, СОСТАВЛЯЮЩИЕ И ОБЕСПЕЧЕНИЕ

Движущей силой создания, функционирования и развития предприятия является деятельность людей, связанная с интересами, мера согласования которых формирует определенный уровень экономической безопасности. Персонал компании влияет на все аспекты его жизнедеятельности, в том числе и на экономическую безопасность. Это связано с тем, что основные риски предприятия, как правило, генерируются его собственным персоналом. Вопросы взаимодействия руководства предприятия и персонала всегда связаны с возможностью развития бизнеса при гармонизации их интересов, а также с возможностью возникновения рисков, опасностей и угроз при наличии конфликта интересов. Следовательно, возникает необходимость обеспечения экономической безопасности предприятия в современных условиях, что обусловило актуальность исследования в этой области. Целью данной статьи является изучение сущности, содержания и основных составляющих кадровой безопасности предприятия, а также определение методических рекомендаций по ее обеспечению. На основе представленного анализа дефиниций выявлено, что в науке не сформировался единый подход к сущности кадровой безопасности предприятия, что обусловлено сложностью данного экономического явления. Поэтому автор статьи предлагает собственное определение понятия "кадровая безопасность", выделяет подходы ученых к пониманию его сущности. По результатам проведенного исследования было установлено, что большинство отечественных и зарубежных авторов считают основными составляющими кадровой безопасности физическую и психологическую безопасность, а также безопасность здоровья, финансовую, интеллектуальную и карьерную безопасность. Другие компоненты кадровой безопасности менее популярны среди ученых и изучаются в основном в контексте более узких исследований. Дана общая характеристика ответственных стейкхолдеров (собственников и работников предприятия), их интересов и ожиданий, а также характера их влияния на деятельность предприятия с точки зрения обеспечения безопасности. Следовательно, необходимо максимально использовать потенциальные возможности конструктивного влияния ответственных стейкхолдеров и нивелировать деструктивное влияние.

Ключевые слова: кадровая безопасность, персонал, управление персоналом, составляющие кадровой безопасности, ответственные стейкхолдеры.

Н. М. КОПТИЕВА

PERSONNEL SECURITY OF THE ENTERPRISE: THE ESSENCE, COMPONENTS AND PROVISION

The driving force behind the creation, operation and development of an enterprise is the activity of people who are associated with interests, the measure of coordination of which forms a certain level of economic security. The company's personnel affect all aspects of its life, including economic security. This is due to the fact that the main risks of an enterprise are usually generated by its own personnel. Issues of interaction between the company and internal stakeholders are always connected with the possibility of business development when their interests are harmonized, as well as with the possibility of risks, dangers and threats in the presence of a conflict of interests. Consequently, there is a need to ensure the economic security of the enterprise in modern conditions of a complex environment, which has caused the relevance of the study in these areas. The purpose of the article is to study the essence, content and main components of personnel security of an enterprise, as well as to determine methodological recommendations for its provision. Personnel security is a rather complex and multifaceted concept, the essence of which determines the pluralism of approaches to understanding its essence. Thus, based on the presented analysis of definitions, a unified approach to the essence of personnel security of the enterprise has not been formed in science, which is due to the complexity of this economic phenomenon. Therefore, the author of the article offers its own definition of the concept of "personnel security", highlighted the approaches of scientists to understanding its essence. Based on the results of the research, it was determined that the majority of authors consider physical and psychological security, as well as health, financial, intellectual and career security to be the main components of personnel security. Other components of personnel security are less popular among scientists and are studied mainly in the context of narrower research. The General characteristics of responsible stakeholders (owners and employees of the enterprise), their interests and expectations, as well as the nature of their influence on the company's activities from the point of view of security are given.

Keywords: personnel security, personnel management, components of personnel security, responsible stakeholders.

Вступ. Рушійною силою створення, функціонування та розвитку підприємства є діяльність людей, що пов'язана з інтересами, міра узгодження яких формує певний рівень економічної безпеки. Персонал підприємства впливає на всі сфери його життєдіяльності, в тому числі й на економічну безпеку. Це пов'язано з тим, що основні ризики підприємства, найчастіше, генеруються її власними кадрами. Крім того, інтереси та очікування різних стейкхолдерів мають різний вектор спрямування, неврахування яких може призвести до порушення партнерських відносин, конфліктів, ділової репутації тощо.

Постановка проблеми. Питання взаємодії підприємства із внутрішніми стейкхолдерами пов'язані як з можливістю розвитку бізнесу за умови гармонізації їх інтересів, так і з можливістю виникнення ризиків, небезпек та загроз в умовах наявності конфлікту інтересів. Отже, виникає необхідність у забезпеченні економічної безпеки підприємства в сучасних умовах складного середовища, що і обумовило актуальність проведення дослідження за зазначеним напрямком.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні аспекти інтелектуально-кадрового забезпечення економічної безпеки підприємства досліджені у працях таких вчених, як О.М. Герасименко [1], З.Б. Живко [2], А.І. Маренич, Н.Г. Мехеда [3], С.П. Міщенко [4], Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко [5], Н.В. Кузнецова [6], Н. Логінова [7], Т.В. Руда [8], О.О. Сосновська [9], Л.М. Томаневич [10], Н.В. Чередниченко [11], І.І. Цветкова [12], А. Шаваєв [13], І.Г. Чумарін [14], О.Ф. Яременко [15] та інші. Проте, питання взаємозв'язку кадрової безпеки та економічної безпеки підприємства, залишаються не достатньо вивченими. Адже кадрова безпека підприємства, є однією з найважливіших складових економічної безпеки, яка має на меті виявлення, нівелювання, запобігання, відвернення та попередження загроз, небезпек і ризиків, як зовнішніх, так і внутрішніх.

Метою статті є дослідження суті, змісту та основних складових кадрової безпеки підприємства, а також визначення рекомендацій щодо її забезпечення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кадрова безпека – це досить складне та багатогранне поняття, визначення якого обумовлює плюралізм підходів до її розуміння. Огляд наукових джерел з питань трактування поняття “кадрова безпека підприємства” дозволяє виділити наступні підходи науковців до розуміння її сутності:

— як процес запобігання негативних впливів на економічну безпеку підприємства за рахунок ризиків і загроз, пов'язаних з персоналом, його інтелектуальним потенціалом і трудовими відносинами [5;14] (процесний підхід);

— як найважливіша складова економічної безпеки підприємства, яка має на меті виявлення, знешкодження, запобігання, відвернення та попередження загроз, небезпек і ризиків, які спрямовані на персонал та його інтелектуальний

потенціал, і ті, які йдуть безпосередньо від нього, що повинно проявлятися в системі управління трудовими ресурсами та в кадровій політиці підприємства [7, с.375-376] (структурний підхід);

— як сукупність соціально-економічних, управлінських, соціальних та психологічних процесів, скерованих на убезпечення діяльності підприємства від загроз, зумовлених людським чинником [16, с.276] (функціональний підхід);

— як стан захищеності суспільно прогресивних інтересів організації з розвитку й удосконалення її людського капіталу, підтримки ефективної системи управління людськими ресурсами й мінімізації ризиків компанії, пов'язаних із її складовою [13] (цільовий підхід).

Проведений аналіз підходів дає можливість дійти висновку про те, що кадрова безпека розглядається з позицій системного, процесного, ресурсного і функціонального підходів.

На наш погляд, недоцільно кадрову безпеку поєднувати тільки лише із забезпеченістю підприємства кадровими ресурсами або формуванням ефективної системи управління персоналом та кадрової політики, оскільки сама наявність усіх складових не гарантує відсутності впливу на них кадрових загроз, ризиків і небезпек.

Погоджуємося із думкою прихильників цільового підходу, які безпеку визначають як стан захищеності від загроз і небезпек в системі управління трудовими ресурсами. Зважаючи на те, що поняття «кадрова безпека» підприємства є похідним від поняття «безпека», під кадровою безпекою слід розуміти саме стан захищеності.

Також, на наш погляд, є слушним твердження деяких авторів [5;14], що кадрова безпека пов'язана не тільки з ризиками і загрозами в процесі трудових відносин з персоналом, а також з інтелектуальним потенціалом. Розвиваючи це твердження, необхідно додати, що персонал, пов'язаний із процесом створення доданої вартості, додаткової цінності кожним співробітником за рахунок інтелектуального потенціалу, і колективом в цілому за рахунок корпоративної моделі організаційної поведінки та організаційної культури. А отже, ризики і загрози необхідно розглядати у контексті створення доданої вартості, додаткової цінності.

Вважаємо за доцільне дати таке уточнене визначення: кадрова безпека підприємства – це характеристика стану захищеності підприємства на всіх рівнях його економічних відносин від впливу загроз, зумовлених інтелектуально-кадровим чинником.

Визначення кадрової безпеки з позиції структурного підходу визначає її місце в системі економічної безпеки та структуру такої безпеки, та, на жаль, не розкриває сутності самого поняття. Проте, дослідники цього підходу розглядають кадрову безпеку підприємства як сукупність її складових (табл. 1).

Таблиця 1 - Систематизація складових кадрової безпеки

Складові безпеки	Автори (рік)								
	Чередниченко Н.В. (2009) [11]	Томаневич Л.М. (2009) [10, с.6]	Яременко О.Ф. (2016) [15]	Живко З.Б. (2012) [2, с.117]	Руда Т.В. (2013) [8, с.21]	Маренич А.І., Мехеда Н.Г. (2011) [3, с.128-129]	Герасименко О.М. (2012) [1, с.32]	Кузнецова Н.В. (2014) [6, с.54]	Цвєткова І.І. (2014) [12, с.82]
Безпека здоров'я	+	+		+	+	+			
Фізична безпека	+	+	+	+	+	+		+	+
Безпека праці		+		+					
Інформаційна		+		+					+
Інтелектуальна	+	+	+		+	+			
Пенсійно-страхова	+	+		+		+			
Фінансова	+	+		+	+	+			
Кар'єрна	+	+		+	+	+			
Технологічна	+				+	+			
Технічна									+
Естетична	+	+				+			
Адміністративна	+	+		+		+			
Психологічна	+	+	+	+	+	+	+	+	
Патріотична	+	+		+		+			
Комунікаційна	+	+		+		+			
Соціальна			+		+		+	+	
Матеріальна			+						
Професійна			+				+	+	
Етична				+					
Корпоративна					+				
Антіконфліктна						+			
Життєдіяльністі							+		
Мотиваційна							+		
Економічна								+	+
Правовий захист									+

Джерело: систематизовано автором на основі [1-3;6;8;10-12;15]

Структура кадрової безпеки залежить від специфіки та мети підприємства, проте, серед основних її складових автори найчастіше виділяють фізичну і психологічну безпеку (88,9 % авторів), 55,5 % авторів виділяють безпеку здоров'я, фінансову, інтелектуальну і кар'єрну. Інші складові кадрової безпеки є менш популярними серед науковців і вивчаються переважно в контексті більш вузьких досліджень, що між тим жодним чином не заперечує їх важливість.

Для підприємств роздрібної торгівлі, з нашої точки зору, серед елементів кадрової безпеки можна виділити такі основні складові, як: фізична безпека, безпека здоров'я, психологічна безпека, матеріальна і фінансова безпека.

Кадрова безпека є комбінацією перелічених складових, які пов'язані між собою різноманітними зв'язками та впливами. Відтак, впливаючи на кожну складову кадрової безпеки, можна забезпечити її високий рівень.

Кадрову безпеку доцільно розглядати з таких позицій: як безпеку діяльності персоналу підприємства; як безпеку підприємства від деструктивних дій персоналу.

Персонал підприємства одночасно виступає як об'єктом, так і суб'єктом потенційних ризиків, загроз і небезпек економічній безпеці. У свою чергу, ризики і загрози можуть бути зовнішніми (не залежати від дій/бездіяльності персоналу) і внутрішніми (умисні/ненавмисні дії персоналу) (табл. 2).

Таблиця 2 – Загальна характеристика відповідальних стейкхолдерів

Група	Інтереси та очікування	Вид кадрової безпеки	Характер впливу	
			конструктивний	деструктивний
Власники	Можливості розширення бізнесу, зростання прибутковості і вартості гудвіл	Фізична, економічна, соціальна, професійна, адміністративна, корпоративна	Задоволення інтересів та очікувань персоналу	Контроль через недовіру, звільнення некваліфікованого персоналу, прийняття необґрунтованих рішень
Персонал	Належна заробітна плата, сприятливі умови праці, справедливе відношення, соціальні гарантії, можливості самореалізації, кар'єрного зростання	Майнова, інформаційна, інтелектуальна, фінансова, антиконфліктна	Високий рівень креативності, професійна зацікавленість у підвищенні прибутковості роботодавця та ринкової вартості підприємства, створення цінності	Низька активність, висока плинність кадрів, відсутність мотивації та заохочення, розголошення комерційної таємниці, порушення трудової дисципліни, саботаж

Джерело: авторська розробка

Головними цілями забезпечення кадрової безпеки підприємства є: запобігання ризикам, небезпекам і загрозам; захист інтересів і майна підприємства від протиправних дій; запобігання втрати матеріальних та нематеріальних ресурсів; забезпечення нормального функціонування всіх підрозділів підприємства тощо (рис. 1).

Умовами забезпечення кадрової безпеки підприємства є легітимність усіх видів діяльності персоналу, використання системного підходу до забезпечення економічної безпеки підприємства та відповідне ресурсне забезпечення.

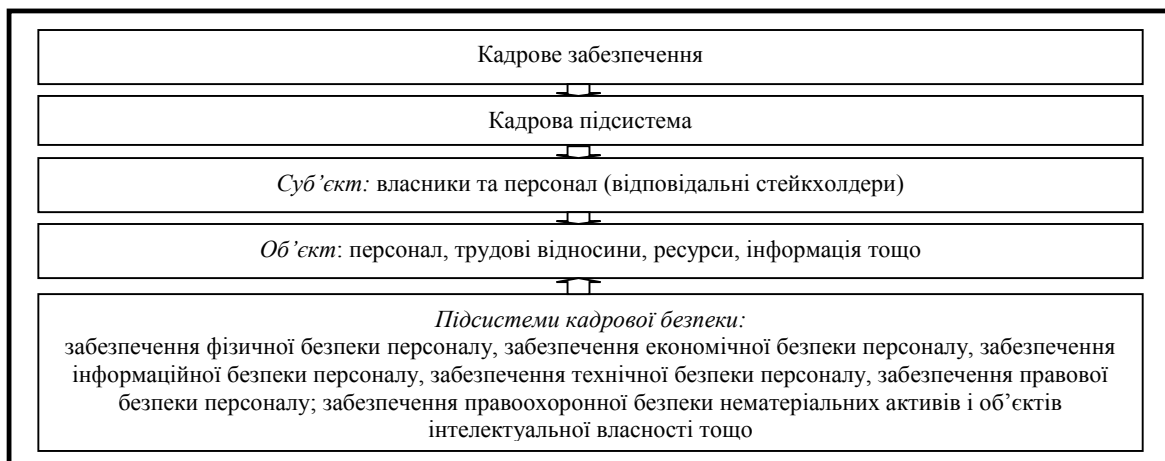

Рис.1. Структурна характеристика кадрового забезпечення підприємства

Джерело: авторська розробка

Складовими механізми кадрового забезпечення економічної безпеки підприємства є: об'єкт, що піддається небезпеці; суб'єкт, що забезпечує безпеку; фактори, які загрожують безпеці об'єкта; інструменти, методи і засоби забезпечення безпеки. При цьому, під кадровим забезпеченням розуміється система принципів, форм і методів формування необхідного кількісного та якісного складу персоналу, спрямована на вдосконалення кадрового потенціалу та ефективне його використання.

Створення системи кадрового забезпечення на підприємстві вимагає вирішення комплексу заходів економічного, правового, інформаційного і правоохоронного характеру з метою захисту економічних інтересів, майна та прав власності підприємства.

У законодавчих та нормативних документах України, а також у Кодексі законів про працю України зазначено низку документів, що безпосередньо впливають на безпеку підприємства. При цьому головним завданням служби персоналу є обов'язок забезпечити їх наявність, правильність, регламентацію і організацію документообігу, і відсутність негативних юридичних наслідків. До внутрішніх регламентаційних документів відносять: трудовий договір (контракт), правила внутрішнього трудового розпорядку, договір про повну індивідуальну (колективну) матеріальну відповідальність, посадову інструкцію, документацію з охорони праці, положення про комерційну таємницю та інші.

Отже, кадрове забезпечення залежить від того, наскільки адекватно виконуються функції з управління

персоналом та його інтелектуальним потенціалом, формується кадрова політика підприємства та відбувається розвиток людського капіталу. Виходячи з цього, в сучасних умовах забезпечення кадрової діяльності як діяльності з продукування, обміну, використання людських ресурсів, вона виступає пріоритетною складовою безпеки розвитку персоналу та економічної безпеки.

Висновки. Таким чином, виходячи з представленого аналізу дефініцій в науці не сформувався єдиного підходу до сутності кадрової безпеки підприємства, що обумовлено комплексністю даного економічного явища. Тому, автором статті запропоновано власне визначення поняття «кадрова

безпека». За результатами проведеного дослідження визначено, що більшість авторів до основних складових кадрової безпеки відносять фізичну і психологічну безпеку, а також безпеку здоров'я, фінансову, інтелектуальну і кар'єрну. Інші складові кадрової безпеки є менш популярними серед науковців і вивчаються переважно в контексті більш вузьких досліджень, що жодним чином не заперечує їх важливості. Наведена загальна характеристика відповідальних стейкхолдерів, їх інтереси і очікування, а також характер їх впливу на діяльність підприємства з позиції безпеки. Метою подальших досліджень є розробка методичного підходу до оцінки рівня кадрової безпеки підприємства.

Список літератури:

1. Герасименко О.М. Кадрова безпека в системі економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності. *Кадрова безпека суб'єктів господарської діяльності: менеджмент інсайдерами*: монографія / за ред. проф. Сідака В.С., проф. Мігус І.П. Черкаси, 2012. С. 17-37.
2. Живко З.Б. Економічна безпека підприємства: сутність, механізм забезпечення та управління: монографія. Львів, 2012. 256 с.
3. Маренич А.І, Мехеда Н.Г. Виявлення та запобігання загроз кадровій безпеці. Розвиток і формування економіки та соціологія праці. *Фінансовий простір* № 3(3). 2011. С.127-132.
4. Міщенко С. П. Інтелектуально-кадрова складова економічної безпеки підприємств залізничного транспорту: напрямки забезпечення. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. Вип.52. С.45-52. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2015_52_8. (дата звернення 15.04.2020).
5. Козаченко Г.В., Пономарьов В.П., Ляшенко О.М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: монографія. Київ : Лібра, 2003. 280 с.
6. Кузнецова Н.В. Методы противодействия угрозам кадровой безопасности организации. *Известия Иркутской государственной экономической академии*. 2011. №2(52). С.53-61.
7. Логінова Н.І. Місце кадрової безпеки в економічній безпеці підприємства. *Коммунальное хозяйство городов: научно-технический сборник*. 2009. № 87. С.371-376.
8. Руда Т.В., Рудніченко Є.М., Рудий А. М. Сутність та значення кадрової компоненти у процесі забезпечення економічної безпеки. *Митна безпека*. 2013. № 1. С. 20-23. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/mb_2013_1_5. (дата звернення 15.04.2020)
9. Сосновська О.О. Методичний підхід до оцінки рівня економічної безпеки підприємств зв'язку. Облік і фінанси, №1 (83). 2019. С. 168-176.
10. Томаневич Л.М. Кадрова безпека підприємства як об'єкт теоретичного дослідження. *Збірник наукових праць Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія: Економічні науки. 2009. №1. С. 1-8.
11. Чердніченко, Н.В. Кадрова безпека як складова частина економічної безпеки підприємства. *Управління фінансово-економічною безпекою* : матеріали науково-практичної конференції, 28 серпня 2009 року. Суми : СумДУ, 2009. С. 51-53.
12. Цветкова И.И. Формирование концепции оценки кадровой безопасности предприятия. *Культура народов Причерноморья*. 2014. № 278, Т.1. С. 81-84.
13. Шаваев А.Г. Безопасность корпораций. Криминологические, уголовно-правовые и организационные проблемы. Москва, 2002. 239 с.
14. Чумарин И.Г. Что такое кадровая безопасность компании. *Кадры предприятия*. 2003. № 2. С. 25-32.
15. Яременко О.Ф. Кадрова безпека підприємства: концептуальні основи забезпечення. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016, № 2, Том 1. С.29-32.

16. Ляшенко А.Н., Криль Я.Н. Кадрова безпека у системі економічної безпеки підприємства. *Економіка. Менеджмент. Підприємництво*: збірник наукових праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2013. №25. С. 274-279. URL : http://eme.ucoz.ua/publ/zbirniki/25_ii_2013/ljashenko_o_m_kril_ja_m_kadrova_bezpeka_u_sistemi_ekonomichnoji_bezpeki_pidpriemstva/39-1-0-349 (дата звернення 15.04.2020).

References (transliterated)

1. Herasymenko O.M. (2012) Kadrova bezpeka v systemi ekonomichnoi bezpeky subiektiv hospodarskoi diialnosti [Personnel security in the system of economic security of economic entities] *Kadrova bezpeka subiektiv hospodarskoi diialnosti: menedzhment insaideramy* [Personnel security of subjects of economic activities: the management insiders] : monohrafiia. Cherkasy, pp.17-37. (in Ukrainian).
2. Zhyvko Z.B. (2012) *Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist, mekhanizm zabezpechennia ta upravlinnia* [Economic security of the enterprise: the essence, mechanism of ensuring and management] : monohrafiia. Lviv. (in Ukrainian).
3. Marenych A.I, Mekheda N.H. (2011) Vyivlennia ta zapobihannia zahroz kadrovii bezpetsi [Detection and prevention of personnel]. *Rozvytok i formuvannia ekonomiky ta sotsiologii pratsi. Finansovyi prostir*, no.3(3), pp.127-132.
4. Mishchenko S.P. (2015) Intelektualno-kadrova skladova ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv zaliznychnoho transportu: napriamky zabezpechennia [Intellectual and personnel component of economic security of railway transport enterprises: directions of ensuring]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*. Vol.52, pp.45-52. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2015_52_8. (accessed 15 April 2020).
5. Kozachenko H.V., Ponomarov V.P., Liashenko O.M. (2003) *Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist ta mekhanizm zabezpechennia* [Economic security of the enterprise: the essence and mechanism of ensuring] : monohrafiia. Kyiv. (in Ukrainian).
6. Kuznetsova N.V. (2011) Metody protivodeystviya ugrozam kadrovoy bezopasnosti organizatsii [Methods of countering threats to the organization's personnel security]. *Izvestiya Irkutskoy gosudarstvennoy ekonomicheskoy akademii*, no 2(52), pp.53-61.
7. Lohinova N.I. (2009) Mistse kadrovoy bezpeky v ekonomichnii bezpetsi pidpriemstva [The place of personnel security in the economic security of the enterprise]. *Kommunal'noe khazyaystvo gorodov: nauchno-tekhnicheskiy sbornik*, no.87, pp.371-376.
8. Ruda T.V., Rudnichenko Ye.M., Rudyi A.M. (2013) Sutnist ta znachennia kadrovoy komponenty u protsesi zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky. [The essence and significance of the personnel component in the process of ensuring economic security]. *Mytna bezpeka*, no.1, pp. 20-23. http://nbuv.gov.ua/UJRN/mb_2013_1_5. (accessed 15 April 2020).

9. Sosnovska O.O. (2019) Metodychnyi pidkhid do otsinky rivnia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv zviazku [Methodological approach to assessing the level of economic security of communications enterprises]. *Oblik i finansy*, no.1 (83), pp.168-176.
10. Tomanevych, L.M. (2009), Kadrova bezpeka pidpriemstva yak ob'ekt teoretychnoho doslidzhennia [Personnel security of an enterprise as an object of theoretical research], *Zbirnyk naukovykh prats Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, Seriya: Ekonomichni nauky, Vol.1, pp. 1–8.
11. Cherednychenko, N.V. (2009) “Kadrova bezpeka yak skladova chastyna ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva” [Personnel security of an enterprise as an object of theoretical research], *Upravlinnia finansovo-ekonomichnoi bezpekoiu : materialy naukovo-praktychnoi konferentsii*, Sumy : SumDU, pp. 51-53.
12. Tsvetkova I.I. (2014) Formirovanie kontseptsii otsenki kadrovoy bezopasnosti predpriyatiya [Formation of the concept of personnel security assessment of the enterprise]. *Kul'tura narodov Prichernomor'ya*, no. 278, Vol.1. pp.81-84.
13. Shavaev A.G. (2002) Bezopasnost' korporatsiy. Kriminologicheskie, ugolovno-pravovye i organizatsionnye problemy [Corporate security. Criminological, criminal-legal and organizational problems]. Moscow. (in Russian).
14. Chumarin I.G. (2003) Chto takoe kadrovaya bezopasnost' kompanii. [What is the company's personnel security]. *Kadry predpriyatiya*, no.2, pp. 25–32.
15. Yaremenko O.F. (2016) Kadrova bezpeka pidpriemstva: kontseptualni osnovy zabezpechennia. Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu [Personnel security of the enterprise: conceptual bases of ensuring], no.2, Vol.1. pp.29-32.
16. Liashenko A.N., Kryl Ya.N. (2013) Kadrova bezpeka u systemi ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Personnel security in the system of economic security of the enterprise]. *Ekonomika. Menedzhment. Pidpriemnytstvo: zbirnyk naukovykh prats Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia*. no.25. pp. 274-279. Available at: http://eme.ucoz.ua/publ/zbirnyki/25_ii_2013/ljashenko_o_m_kril_ia_m_kadrova_bezpeka_u_sistemi_ekonomichnoji_bezpeki_pidpriemstva/39-1-0-349 (accessed 15 April 2020).

Надійшла(received) 25.03.2020

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Коптєва Ганна Миколаївна (Коптева Анна Николаевна, Коптієва Ханна)– кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та оподаткування, Національний технічний університет «ХПІ», м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3082-2094>; тел. (095)93-50-779, e-mail: fadeyeva.kpi@gmail.com

